

tror jeg dog, at saaledes opstillet i Almindelighed holder denne Sætning ikke Stik, og jeg vil da navnlig gjøre opmærksom paa en Grændse i den Hensende, som mulig kan faae mere praktisk Betydning i Fremtiden, end jeg haaber den vil have overfor de her forhandlede Jernbanelinier eller overfor Jernbaner, som allerede ere anlagte. Jeg er paa det Nene med, at vi ikke her skulle varetage Kommunerne's Lær, forsaavidt der kan blive Spørgsmaal om, at de tabe det Tilskud, de have ydet til Jernbaneanlæg. Altsaa, om end der anlægges Jernbaner, som kunne udsætte Bidragyderne for at tabe hele den deri anlagte Kapital, siger jeg for mit Vedkommende, at det maa de paagjældende selv være myndige nok til at tage Bestemmelse om. Jeg gaar ogsaa ud fra, at Kommunerne og de Private, der have tegnet Bidrag til de her forhandlede Jernbaner, ere paa det Nene med, at de eventuelt maa finde sig i at tabe denne Kapital, og at de altsaa vurdere Jernbanens Betydning for deres Egn til den Sum, som Bidraget udgjør, at de altsaa ad indirekte Veie faae de Fordele, som de tabe direkte ved eventuelt at kunne miste Anlægskapitalen. Men her forekommer det mig ogsaa, at Grændsen er, thi vi maa jo være paa det Nene med, at der kan blive Spørgsmaal om Anlægget af private Jernbaner, der udsætte sig for mere end for Tabet af Anlægskapitalen, som nemlig udsætte sig for overhovedet ikke at kunne drives, og naar vi komme til den Grændse, at Jernbanernes Indtægter ikke kunne dække deres Driftsomkostninger, saa staa vi overfor den Mulighed, at Ingen vil paatage sig Fortsættelsen af Jernbanens Drift, idet den overhovedet ikke kan fortsættes. Jeg gjentager, at jeg er overbevist om, at vi i dette Tilfælde ikke staa overfor en saadan Mulighed, da jeg anser de paagjældende Egne for saa velhavende, at Banens Driftsindtægter rigelig ville være tilstrækkelige til at dække Driftsomkostningerne; men der vil vistnok kunne komme til at foreligge Spørgsmaal om Jernbaner, som nøiagtig ville stille os overfor dette Grændsespørgsmaal — vi have jo forøvrigt allerede Jernbaner, der ere temmelig nær nede ved denne Grændse — og da vil jeg sige, at det forekommer mig, at i saadanne Tilfælde er det absolut Lovgivningsmagtens Pligt at gribe ind paa et saa tidligt Tidspunkt som muligt, og da navnlig under Overveielserne om Tilladelsen til et saadant Jernbaneanlæg, og det af to Hensyn, det ene allerede overfor disse Bidrag, som ikke alene Private, men navnlig Kommunerne have ydet, da det er klart, at Kommunerne kun have ydet deres Bidrag under Forudsætning af, at, om de end have den Bevidsthed, at de kunne tabe deres Tilskud, ville de dog ad indirekte Veie faae Erstatning for deres Bidrag derved, at en Bane anlægges og bliver drevet. Dersom de ikke have Sikkerhed herfor, er det klart, at man maa betegne Kommunerne som forsaavidt bedragne, som Forudsæt-

ningen for deres Tilskud ikke mere er tilstede. Det andet Hensyn, som for mig er af endnu mere afgjørende Betydning, er dette, at det forekommer mig, at saa vil enhver retslig Hjemmel for Expropriation mangle. Der kan opstilles Tvivl om, hvorvidt, i theoretisk taget, Expropriation til lokale Jernbaner rettelig kan betragtes som fremmende Almenvellet i den Forstand, at Expropriation derved kan være hjemlet. Jeg tvivler dog ikke derom, og desuden, Almenvelshensynet have vi jo i Praxis udvidet meget og vi ville vist fremdeles gaa videre og udvide det endnu mere. Men det er klart, at, dersom Resultatet af saadanne Foretagender maatte blive, at der kom til at ligge et Jernbanelogement unyttet hen, saa var der begaaet den allerstørste Uretferdighed imod de Lodseiere, hvis Eiendomme man havde exproprieret, staaet over eller paa anden Maade forulempet. Det er derfor tydeligt, at skulde en saadan Forudsætning om Muligheden af en Banes Drift brikke, saa er Forudsætningen for Tilladeligheden af et saadant Jernbaneanlæg ogsaa bortfalden. Jeg gjør opmærksom derpaa, fordi det forekommer mig, at det er den rette Grændse, som Lovgivningsmagten maa stille sig selv ved Bestemmelsen af saadanne Jernbaneanlæg. Idet jeg forøvrigt gjentager, at jeg ikke vil give dette praktisk Anvendelse paa de nu foreliggende Lovforslag, tror jeg dog, at vi bør tage under Overveielse, ad hvilken Veie man sikker sig imod en saadan Eventualitet. Jeg mener ikke blot den Eventualitet, at et Jernbanelokomotiv gaar galt, thi det har jo ikke saa stort et betydde, og det paagjældende Selskab løber jo ogsaa derved en Risiko. Jeg vil paa Forhaand sige, at jeg anser, at man vil med Noje derpaa, og at vedkommende Prioritetshavere kunne komme til at drive Banen. Det er ikke det, jeg siger til, men der kan komme et Tidspunkt, da ingen Prioritetshaver vil overtage den paagjældende Bane, uden for derved at gjøre sin Eiendomsret gjældende paa den Maade, at han lader Bygningerne nedrive og selge for at indvinde saa meget af sin Kapital som muligt. Altsaa gaaende ud fra, at en Jernbane ikke længer kan drives, maa man overveie, hvorledes Staten og Amtet maa være stillede. Naar vedkommende Lovforslag ikke kan indeholde Regler for dette Tilfælde, frygter jeg for, at man ifaaald vil henvende sig til Staten og sige: I have hjemlet, at der maa foretages Expropriation til dette Anlæg, I have derved paataget Eder en moralsk, om ikke en juridisk Forpligtelse til at fortsætte Driften, altsaa til at overtage Banen for Statens Regning. Der vilde vistnok kunne siges Noget derfor, og jeg henstiller derfor, om man ikke ialtsald under fremtidige Overveielser af lignende Forhold maatte komme ind paa en anden Betragtning, hvortil der jo ogsaa blev givet Veiledning ved, hvad den høitærede Minister gjorde gjældende, at Amtets Tilskud til saadanne Veianlæg ere at be-